

PERUSTELUT LUONNOLLISELLE RAHALLE

George F. Smith

Jörg Guido Hülsmannin viimeisimmän kirjan, [The Ethics of Money Making](#), tarkastelu on erittäin avartava kokemus. Perusteltuaan luonnollisen rahan yksilön loukkaamattomana oikeutena omaan omaisuuteensa, hän osoittaa kuinka valtio on käyttänyt viimeiset 400 vuotta anastaakseen tämän oikeuden suojellessaan osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoimintaa muutaman etuoikeutetun hyödyksi.

Hänen mukaansa valtion loputon nälkä lisätuloille on syynä erinäisiin rahallisiin järjestelyihin joita se asettaa meille ja jotka kansainvälisellä tasolla käynnistyivät klassisesta kultakannasta ja jatkuvat nykypäivään sopimuksina paperirahasta. Vaikka hän ei suoranaisesti keskustele nykyisestä talouskriisistä, hänen huomionsa tarjoavat paljon kaivattuja oikaisuja valtion ”tee jotain” –lähestymistapaan.

Tässä esseessä käsittelen joitain Hülsmannin mainitsemia keskeisiä aiheita, alkaen rahan alkuperästä.

Luonnollinen raha vastaan ”pakotettu raha”

Tiedämme vaihtotalouden työnjaon olevan alkukantaista, koska kaupankäynti rajoittuu tarpeiden kahdenkertaiseen samanaikaisuuteen. Kenkiä kaipaava puuseppä etsii tuolia tarvitsevan suutarin ja he sopivat keskenään molemmille tahoille hyväksyttävästä kaupasta. Mutta kaupankäyntiä rajoittaa myös itse tavaroiden koostumus – kuinka puuseppä voi hankkia rakentamallaan tuolilla pienen määrän jauhoja?

Ajan myötä markkinaosapuolet löysivät parempia tapoja kaupalle. Tiedetyt kuluttajatuotteet osoittautuivat erittäin markkinoitaviksi ja niillä oli kaupankäyntiä edistäviä fyysisiä ominaisuuksia kuten homogeenisuus, jaettavuus ja siirrettävyys, ja niitä alettiin hankkimaan kulutuksen sijasta vaihdannan välineiksi. Tällaisia tuotteita kutsutaan rahaksi; ne ovat myös *luonnollisia* rahoja, koska ne ovat lähtöisin aktiivisten henkilöiden vapaaehtoisesta kanssakäymisestä.

Luonnollisen rahan tuotanto on eettistä, koska siihen ei sisälly minkäänlaista

yksityisen omistusoikeuden loukkausta ja se on näin luonnollinen seuraus täysin vapaille yhteiskunnalle, jossa yksityinen omaisuus on loukkaamatonta. Hülsmannin mukaan tällaisen yhteiskunnan taloutta voidaan kutsua ”vapaiksi markkinoiksi”, joka otaksuttavasti sisältäisi useita erilaisia luonnollisia rahoja. Tämän ymmärryksen pohjalta väite, että vapaat markkinat olisivat syyllisiä nykyiseen kriisiin, asettaa sen puolestapuhujat kiusalliseen tilanteeseen, jossa heidän täytyy osoittaa syy-seuraussuhde jostakin, jota ei ole olemassa.

Luonnolliset rahat tulevat ja menevät; niitä esiintyy, koska ne tyydyttävät ihmisten tarpeita paremmin kuin mitkään muut vaihdannan välineet. Kun tämä ei enää pidä paikkaansa, markkinaosapuolet lopettavat niiden käytön ja löytävät tilalle jotain parempaa. Näin ollen luonnollinen raha on ruohonjuuritason demokraattisen toiminnan tuotos, jossa ihmisillä on vapaus valita parhaiten saatavilla olevat rahat.

”Pakotettu raha” sen sijaan ”perustaa olemassaolonsa omistusoikeuksien loukkauksille”. Se tyydyttää kaupan edistämisen vaatimuksen, mutta ylivoimaisempia rahoja ei voida käyttää ilman niiden käyttäjien alistamista jossain määrin väkivallalle.

Kulta, hopea ja kupari ovat olleet vuosituhansien ajan monien yhteiskuntien luonnollisia rahoja. Vaikka ne omaavat fyysisiä ominaisuuksia, jotka tekevät niistä muihin hyödykkeisiin nähden rahana ylivoimaisempia, ne ovat luonnollisia rahoja *ainoastaan*, koska ne tulivat valituiksi vapaaehtoisen toiminnan kautta.

Paperiraha ja vapaat markkinat

Jos hyödykeraha on paras mahdollinen raha, miksi käytännössä kaikki valtiot sen sijaan käyttävät nykypäivänä paperirahaa?

Ensinnäkin kuten Hülsmann mainitsee, missään vaiheessa ihmiskunnan historiassa paperiraha ei ole spontaanisti ilmaantunut vapaille markkinoille. ”Milloin ja missä tahansa se tuli käyttöön, se oli olemassa ainoastaan, koska tuomioistuimet ja poliisivoimat tukahduttivat luonnolliset vaihtoehdot.”

Hülsmann mainitsee myös, ettei ennen 1700-lukua kukaan kirjoittaja vaikuttanut

pitävän paperirahaa edes yhtenä vaihtoehtona, yhtäläillä kuin kukaan rahan filosofeista ei myöskään koskaan kritisoinut silloista hyödykerahaa hyötyperusteilla. Esimerkiksi viidennessä kirjassaan *Lait* Platon halusi saada luonnolliset rahat laittomiksi tehdäkseen kansalaiset riippuvaisemmiksi valtiosta, mutta hän ei maininnut niitä puutteellisiksi rahana. Samoin ei myöskään Aristoteles, kirkon papisto tai skolastikot. Lisäksi ennen 1500-lukua ei ollut olemassa mitään hamstrauksen tai jäykkien hintojen ongelmaa ja ilmeisesti ei myöskään mitään tarvetta vakauttaa hintatasoa, ostovoimaa tai kokonaiskysyntää.

Luonnollisestikaan mikään näistä havainnoista ei vakuuta paperirahayleisöä. Heidän mukaansa renessanssin aikana muodostuneet kapitalistiset taloudet tarvitsivat erityyppistä rahaa, jonka tarjonta pysyi markkinoiden kiivaan toiminnan perässä. Hülsmannin sanoin 1500-luvun jälkeen uudet teoriat ”täyttivät maailman” selittämään tätä tarvetta – *mutta samoin tulvivat myös vastineet*. Toisin sanoen 1900-luvulla, jolloin [Rothbard toi esiin](#), että rahan tarjonta kuten kaikki muutkin hyödykkeet on parasta jättää vapaille markkinoille, se oli ”kaikkea muuta kuin jotain uutta ajattelun historiassa”.

Tällöin joudumme kysymään, mikä oli syynä paperirahan pakottamisessa talouteen? Hülsmann käsittelee joitain kaikkein yleisimpiä virheitä pyrkimyksissä hakea oikeutusta valtion väliintulolle raha-asioihin.

Väärinkäsitykset paperirahasta

Selkeästi suurin väärinkäsitys on uskomus, että kasvava talous vaatii kasvavan rahan tarjonnan. Jos talous kasvaa viisi prosenttia, tällöin argumentin mukaan rahan tarjonnan tulee kasvaa saman verran, sillä muutoin lisähyödykkeitä ei voida myydä. Koska viiden prosentin kasvuvauhti on erittäin korkea jalometalleille, ne tulee hylätä nykytalouden rahana. Sen sijaan paperirahaa voidaan tuottaa missä tahansa määrin halvalla ja nopeasti.

Talusteoria opettaa, että käytännössä mikä tahansa määrää hyödykkeitä ja palveluita soveltuu kaupankäyntiin minkä tahansa rahamäärän kanssa. Jos talous kasvaa ja rahamäärä pysyy vakiona, hinnoilla on pyrkimys laskea. Toisinaan argumentoidaan,

että jos hinnat laskevat, yrittäjät eivät pysty kattamaan kulujaan ja joutuvat vararikkaan. Mutta yrittäjät ovat poikkeuksetta osoittaneet kyvykkyytensä ennakoita tulevia hinnan alennuksia ja tasapainottamaan tätä alentamalla kulujaan. Itse asiassa tämän on normaalia vakaiden tai laskevan hintatason ajanjaksoina, joita koettiin Saksassa ja Yhdysvalloissa kolmena viimeisenä vuosikymmenenä 1800-luvulla.

Muunnelma yllä mainitusta virhekäsityksestä on väitetty tarve taistella inflaatiota vastaan. Vaikka se voidaan määrittää useilla eri tavoilla, kaikkein useimmiten deflaatio viittaa pitkittyneeseen hintatason laskuun. Deflaatiossa pankkien asiakkailta on vaikeuksia maksaa takaisin lainojaan ja tämä vuorostaan vähentää pankin likviditeettiä ja supistaa luotonantoa.

Deflaatio ei kuitenkaan uhkaa koko yhteiskuntaa, sillä kuten luotto ei luo resursseja, ei luotonannon supistuminen myöskään tuhoa resursseja. Deflaatio saa aikaan Hülsmannin sanoin ”tuotantovarallisuuden jakautumisen uudelleen vanhoilta omistajilta uusille”, sen nettovaikutuksen ollessa kokonaistuotannolle lähes merkityksetön.

Jos tämä pitää paikkansa, miksi Ben Bernanke pitää deflaatiota suurena pahana, jota vastaan hänen [tulee taistella hinnalla millä hyvänsä](#)? Koska deflaatio on painokas uhka niille instituutiolle, jotka ovat vastuussa rahan tarjonnan inflatorisesta kasvattamisesta: osittaisen kassavarantovelvoitteen pankeille ja niiden asiakkaille, mikä tarkoittaa ”velkavetoisia valtioita, yrittäjiä ja kuluttajia”. Deflaatiolla on tapana vapauttaa ”perustana olevat fyysiset resurssit uusiin käyttötarkoituksiin. Deflaation vaatima tuho on näin ollen usein ’luovaa tuhoa’ schumpeteriläisessä merkityksessä”. (William Greider [mainitsee](#) pankkien kannattavan ”luovaa tuhoa” sen kohdistuessa muihin ihmisiin, mutta sen tullessa kolkuttelemaan heidän ovilleen, pankkiirit eivät ole ”yhtä suopeita omalle kohtalolleen”.)

Rahan ostovoiman tasapainottaminen on ollut yksi tekosyy lisää hylätä luonnollinen raha paperirahan tieltä. Vapailla markkinoilla parhaat rahat vallitsevat ja niillä on suhteellisen vakaa rahan ostovoima. Jos rahaa kohtaisi rajut heilahtelut, ihmiset tulisivat hylkäämään sen ja siirtymään toiseen rahaan – jos heillä on vapaus toimia

niin.

Irving Fisher ja eräät muut ovat sanoneet ettei tämä riitä; valtion tulee hienosäätää rahan ostovoimaa, ja tämä edellyttää paperirahaa. Mutta tämä on taas yksi tapaus, jossa kettu on laitettu kanatarhan vartijaksi – lopputulos on ollut täydellinen katastrofi. Nykyisellä aikakaudella kontrolloidut valuutat ovat menettäneet arvoansa ja heilahdelleet kaikkialla tavalla, jota ei ole aikaisemmin esiintynyt rahalaitosten historiassa.

Adam Smith ja David Ricardo popularisoivat näkemyksen, jonka mukaan paperiraha pystyisi toimimaan markkinoilla yhtä hyvin kuin hyödykeraha, ainoastaan paljon pienemmillä tuotantokustannuksilla. Tähän liittyvä viehätys häviää, kun muistetaan, ettei raha ole tuotanto- tai kulutushyödyke, vaan vaihdannan edistäjä. Sen määrän lisääminen ei lisää kansakunnan vaurautta. Sen hyödyllisyys on sen vaihtoarvossa ja sen tarjonnan lisäyksellä on taipumus alentaa tätä arvoa. Tästä syystä hyödykerahan korkeammat tuotantokustannukset ovat yksi sen suurimmista eduista, sillä sen määrää ei voida mielin määrin moninkertaistaa. Hülsmannia mukaille, *hyödykerahoissa on sisäänrakennettu vakuutus inflaatiota vastaan.*

Inflaatio

Nykyään monet kirjoittajat määrittävät inflaation pysyvänä hintatason nousuna. Hülsmann käyttää erilaista määritelmää, joka oli hyväksytty pääosin toiseen maailmansotaan saakka: inflaatio on mikä tahansa rahan tarjonnan lisäys, joka loukkaa yksityisiä omistusoikeuksia. Toisin kuin luonnollinen (vapaaehtoinen) rahan tuotanto, jota säätelee markkinoiden laki voitoista ja tappioista, inflaatio on aina *pakotettu* rahan tarjonnan lisäys. Tämän määritelmän mukaisesti inflaatio voidaan nähdä ”epäluonnollisten tuloerojen, suhdannevaihtelujen, velan räjähdysmäisen kasvun, hintatason keskinkertaisena ja eksponentiaalisena nousuna ja monien muiden ilmiöiden” aiheuttajana. Hülsmann keskittyy käymään läpi yksityiskohtaisemmin eri kausaalisuhteita.

Ihmiset – pääosin valtiot – inflatoivat rahan tarjontaa, koska he hyötyvät siitä ja rahalaitosten historia on pääosin inflatoristen järjestelmien historiaa. Uuden rahan

ensimmäiset omistajat ovat voittajia, koska he ostavat tuotteita ja palveluita nykyisillä hinnoilla. Myöhemmät omistajat ovat häviäjiä, koska he maksavat korkeampia hintoja, joita rahan tarjonnan lisäys aikaansaa.

Inflaatio sai alkunsa kolikoiden metalliarvon pienennyksistä tai kuten Hülsmann viittasi, niihin rahametalliin fyysisesti sisällytettyjen rahasertifikaattien vääristelynä (väärentämisenä). Väärentäjä pystyi joko vähentämään jalometallin osuutta kolikoissa tai painattamaan niihin korkeamman nimellisarvon.

Verrattuna osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoimintaan ja paperirahaan, metalliarvon pienentäminen oli karkea väärentämisen muoto. Englannin kuninkaas pystyivät metalliarvon pienentämistä käyttäen inflatoimaan rahan tarjontaa kertoimella 0,3 500-vuoden ajanjaksona (1066-1601). Kun heille tuli mahdollisuus hyödyntää osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoimintaa seuraavan 200 vuoden aikana, tämä kerroin pomppasi 16:sta. Ja amerikkalaiset rahamestarit pumppasivat rahan tarjontaa kertoimella 5 ainoastaan 30 vuodessa (tammikuusta 1973 – tammikuuhun 2003) syöttämällä osittaisen kassavarantovelvoitteen hirviötä.

Silloisen ja nykyisen inflaation välillä oli myös muita eroja. Kun muinaiset prinssit vähensivät kolikoiden arvoa, heidän alamaisensa pitivät sitä huijaamisena. Kun nykypäivän johtajat turmelevat valuuttaansa, he julistavat sen olevan viisasta ja välttämätöntä rahapolitiikkaa, ja aivan viimeaikoihin asti suurin osa ihmistä on uskonut heitä. Vaadittiin massiiviset hokkus-pokkus elvytyspaketit horjuttamaan heidän uskoaan, tosin uusi messias pyrkii palauttamaan tätä ennalleen.

Osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoiminnan nousu

Valtion otetta elämästämme ei voida riittävästi selittää ilman viittauksia osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoimintaan, paperirahaan ja näitä instituutioita suojeleviin lakeihin. Hülsmann tarjoaa vastustamattoman selityksen valtionhallinnon kasvun ja nykyaikaisen pankkitoiminnan suhteesta.

Kuten hän kertoo meille, pankit saivat alkunsa rahavarastoista Pohjois-Italiassa 1500-luvun lopussa ja 1600-luvun alussa, ja muuttuivat pian osittaisen

kassavarantovelvoitteen pankeiksi, tarkoittaen että he laskivat liikkeelle enemmän talletustodistuksia kuin heillä oli todellisia varantoja. Toisin kuin varastopankit, osittaisen kassavarantovelvoitteen pankit eivät pysty kattamaan kaikkia velvoitteitaan kerralla ja ne ovat alttiita kaikkien osittaiskassavarantojärjestelmien ikuiselle arkkiviholliselle: talletuspaoille.

Tavanomainen selitys varastoivan pankin korruptoitumiselle osittaisen kassavarannon pankkitoiminnaksi on pankkiirien lankeaminen kiusaukselle. Vaikka tämä pitää paikkansa, se ei ole ainoa syy. Osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoiminta oli osittain puolustautumista valtion konfiskaatioita vastaan. Esimerkiksi kun Kaarle V ryösti Sevillen pankkien varannot 1500-luvun puolivälissä, pankkiirit päättivät torjua rosvouksen lainaamalla suuren osan talletuksistaan liiketoimiin ja ansaita voittoja. Konfiskaation uhka vähensin jossain määrin pankkiirien kalvavaa omaatuntoa.

Väärrien talletustodistusten laillistaminen

Eettisessä yhteiskunnassa lait rankaisisivat väärentämistä petoksena ja varkautena, ja, kun väärät asiakirjat löydetään, markkinaosapuolet pidättäytyisivät niiden käytöstä ja siirtyisivät muihin vaihtoehtoihin.

Mutta valtiot voivat laillistaa tietyntyyppistä väärentämistä. Tämä voidaan saavuttaa useilla tavoilla. Eräs tapa valtiolle on muuntaa kielenkäyttöä tavalla, että sertifikaattipainatukset voivat merkitä mitä tahansa sopimuksellista sitovuutta. Esimerkiksi tuomioistuimet eivät saata nähdä mitään vikaa kultakolikossa, joka on merkitty tekstillä ”unssi kultaa” ja jonka kultasisältö on vähäisempi tai sitä ei ole lainkaan. Laillistaminen tarkoittaa tässä, että valtio kieltäytyy toimeenpanemasta lakeja pankkien väärentämistä vastaan. Väärrien rahsertifikaattien laillistaminen on perusta kaikille muille etuoikeuksille rahaan, kuten laillistetut monopolit ja laillinen maksuväline –lait.

Mutta edes silloin kuin valtiolla on monopoli kolikoiden ja seteleiden tarjontaan, se ei pysty vielä avaamaan inflaation tulvaportteja; markkinaosapuolilla on edelleen vapaus arvioida kolikoita ja seteleitä sekä siirtyä muihin rahoihin, jos heidän paikallinen monopolituottajansa on vastuuton. Laillinen monopoli vähentää vaihtoehtoja ja

vähentää oman omaisuuden täysivaltaista käyttöä, mutta se ei poista valinnan mahdollisuutta sinänsä, ja tämä jäljelle jäänyt valinnanvapaus pitää valtion kurissa.

Valtion näkökulmasta laillinen maksuväline -lait ratkaisevat tämän ongelman. Ne hyökkäävät perustavanlaatuisesti valinnanvapautta kohtaan kumoamalla minkä tahansa yksilön tekemän sopimuksen suhteessa rahaan.

Laillinen maksuväline korruptoi valinnan mahdollisuutta myös toisella tavalla. Jos esteettömien markkinoiden voidaan kuvitella myöntävän rahan käyttäjille ”ääniä” – yksi sentti, yksi markkinoiden ääni, kuten [Frank Fetter](#) kirjoitti 1905 – tällöin asetus osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoiminnasta laillinen maksuväline lakien avulla luo ääniä tyhjästä ja myöntää nämä äänet uuden rahan ensimmäisille käyttäjille: pankkiireille ja valtiolle. Etuoikeutettu raha luo etuoikeutetun yhteiskunnan.

Historiallisesti laillinen maksuväline -lait muodostivat säädetyn tasa-arvoisuuden etuoikeutetun rahan ja muiden rahojen välille. Jos kulta ja hopea ovat laillisia maksuvälineitä ja kulta säädetään vaihtosuhteeseen 1/20 hopean kanssa, mutta sillä käydään kauppaa markkinoilla suhteella 1/15, aliarvostettu hopea tulee asteitta häviämään päivittäisistä maksusuorituksista. Laillinen maksuväline -lait inflatoivat laillista etuoikeutettua rahaa ja deflatoivat muita.

Hopean ollessa harvinaista, sen ostovoima kasvaa ja pienten ostosten tekeminen sillä tulee vaikeaksi. Sen sijaan ihmiset kallistuvat luottamaan osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkisetelihin ja käteistalletuksiin, joita voidaan luoda nopeasti. Jos valtio sen jälkeen tekee seteleistään kullan kanssa laillisia maksuvälineitä, setelien kysyntä kasvaa, koska kukaan ei halua maksaa oikeassa rahassa (kullassa). Tämän seurauksena seteleitä lunastetaan harvemmin, mikä lisää kullan pankkivarantoja. Osittaisen kassavarantovelvoitteen järjestelmässä tämä mahdollistaa pankeille laskea liikkeellä lisää pankkiseteleitä.

Valtiolle osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkisetelit ovat taivaan lahja. Tavallisen pulliaisen oli suhteellisen helppo erottaa metalliarvonsa alentaneet kolikot oikeista

kolikoista. Paperisertifikaatit ovat sen sijaan liikkeellä ilman mitään eroavaisuuksia.

Etuoikeutetut pankkisetelit aiheuttavat ”kilpajuoksun pohjalle” arvottomuudessaan, mutta niin kauan kuin ne voidaan lunastaa kullassa, on olemassa raja sille kuinka paljon niitä voidaan inflatoida. Tämän rajoituksen poistaminen muuntaa ne puhtaaksi paperirahaksi.

Paperirahan ilmaantuminen

Pankkiseteleistä tulee paperirahaa yksityisen omaisuuden progressiivisten loukkauksien ja sopimusrikkomuksien kautta, joihin keskuspankit syyllistyivät. Kun valtio myöntää monopolisen laillinen maksuväline statuksen osittaisen kassavarantovelvoitteisen pankin seteleille, mahdollistaen näin pankille pidättäytymisen sen sopimuksellisesta velvoitteesta lunastaa setelinsä, valtio muuntaa nämä setelit paperirahaksi.

Paperiraha on syvimmältä olemukseltaan eräs fiat-inflaation muoto: sitä on aina ja kaikkialla laajemmassa tarjonnassa kuin sitä olisi vapailla markkinoilla, jossa se ei pystyisi ylläpitämään itseään. Maailman seteleistä tuli paperirahaa elokuun 15. päivänä 1971, jolloin Yhdysvallat julisti, ettei se enää lunasta dollareitaan kullassa.

Kun kullankaivajien uhkana on vararikko, niin paperirahan tuottajien, kuten Fedin, uhkana on [hyperinflaatio](#). Ei ole olemassa mitään todellista rajaa kuinka paljon rahaa se voi tuottaa. Etuoikeutettuna keskuspankkina se ei voi mennä vararikkoon, eikä myöskään valtio, joka nimittää keskuspankin johtajat.

Joulukuussa 2002 [Alan Greenspan väitti](#), että ”pitkittynä ajanjaksona ylläpidetty harkitseva rahapolitiikka pystyy pitämään inflaation voimat kurissa”. Mutta edes ”harkitsevat” keskuspankkiirit eivät voi välttää talouden kriisejä. Kuten Hülsmann perustelee, ”*pelkkä mahdollisuus* rahan tarjonnan inflatoimisesta luo moraalikadon (moral hazard)” (korostus lisätty). Hyödykerahan käyttäjät eivät kuitenkaan spekuloi yllättävästä kullan ja hopean saatavuudesta, jota ilmaantuu ihmeellisesti kaivoksista. Sen sijaan ihmiset spekuloiivat paperirahan tuottajien ”hyväntahtoisuudella”, ja he ovat oikeassa suurimman osan ajasta.

Inflaation perintö

Inflaation perinteinen määritelmä on liian suppea muodostaakseen kokonaiskuvan sen aiheuttamista vahingoista; se on paljon enemmän kuin valuutan ostovoiman heikkenemistä. Se on myös paljon muuta kuin ”piilovero”. Valtion jatkuva fiat-inflaatio on salakavala joukkotuhoase. Seuraavat huomioon otavat:

1. Rahoittaessaan sotia, se mahdollistaa valtiolle olla välittämättä kansalaistensa verojen vastustamisesta.
2. Se hyödyttää keskushallintoa tois- ja kolmannella sijalla olevien hallintoelimien kustannuksella.
3. Se muuntaa moraalikadon (moral hazard) ja vastuuttomuuden instituutioiksi, ja takaa toistuvat talouskriisit.
4. Tekemällä luotoista halpoja, se kannustaa yrityksiä rahoittamaan hankkeensa oman pääoman sijaan lainaamalla. Markkinakilpailun takia vain harva yritys pystyy vastustamaan halpaa luottoa, tehden niistä riippuvaisempia pankeista. Kuten Pius XI totesi vuonna 1931, se asettaa diktatuurin lainaajien käsiin, jotka säännöstelevät koko taloudellisen järjestelmän elintoimintoja.
5. Fiat-inflaatio ajaa ihmiset sijoittamaan pääomamarkkinoille, joiden sijoituksien valvomiseen hyvin harvalla on riittävää ammattitaitoa, aikaa ja taipumusta. Aikaisemmin ihmiset pystyivät säästämään yksinkertaisesti pitämällä hallussaan hopea- ja kultakolikoita.
6. Jatkuvasti nousevan hintatason aikana keskivertokansalainen huomaa parhaaksi strategiakseen henkilökohtaisen velan, joka vähentää riippumattomuutta ja itsenäisyyttä.
7. Kroonisessa fiat-inflaatiossa ihmiset taipuvat valitsemaan työpaikkansa rahallisten korvauksien perusteella. Rahasta tulee heidän pääasiallinen tai ainoa kriteeri henkilökohtaiseen hyvinvointiin.
8. Jatkuva inflaatio heikentää tuotteiden laatua. Teollisuuden alat, jotka eivät pysty kompensoimaan inflaatiota teknologisella innovoinnilla, kääntyvät muiden tapojen puoleen, kuten tuottamalla alempiarvoista tuotetta samalla nimikkeellä. Valehtelulla, joka kietoutuu osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoimintaan, on taipumus levitä syövän lailla muuhun yhteiskuntaan.
9. Ruokkimalla hyvinvointiyhteiskunnan eksponentiaalista kasvua, inflaatio edesauttaa perheen rappeutumista. Perheet alennetaan ”pieniksi tuotantoyksiköiksi, jotka jakavat elinkustannukset, autot, jääkaapit ja erityisesti verot”. Hyvinvointivaltio ajaa perheet ja yksityiset

hyväntekeväisyysjärjestöt pois ”hyvinvointimarkkinoilta”.

Kuten Hülsmann vetää yhteen, ”fiat-inflaatio on sosiaalisen, taloudellisen, kulttuurisen ja henkisen hävityksen tuhovoima”.

Klassinen kultakanta

Myytti valtioiden kansalaistensa palvelemisesta paljastuu kokonaisuudessaan rahan tuottamisen historiassa. Antiikista tähän päivään valtio on aina pyrkinyt varastamaan kansalaisiltaan manipuloimalla rahan tarjontaa. Nykyaikana tämä tapahtuu tieteeseen verhottuna. Sen vastustaminen tarkoittaa nykyään käytännössä koko taloustieteen ammattikunnan vastustamista, joka suurimmaksi osaksi sattuu tavalla tai toisella olemaan valtion palkkalistoilla.

Klassinen kultakanta sai alkunsa Saksan voitettua Ranskan vuonna 1871. Libertaarit ja rahakonservatiivit ylistävät tätä jaksoa usein aikakaudeksi, johon meidän tulisi palata. Mutta vaikka tällä standardilla oli suotuisia vaikutuksia, kuten edistää kansainvälistä työnjakoa, se oli silti *pakotettu standardi*. Sellaisena se riisti hopealta rahan aseman ja sai näin aikaan vahvan fiat-inflaation, joka vuorostaan vahvisti läpi koko pankkitoiminnan hierarkian osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoimintaa.

Kuten Hülsmann tekee selväksi, osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoiminnan sisäänrakennettu haavoittuvuus on hyvin tunnettu pankkiirien keskuudessa ja se motivoi heitä keksimään tapoja pitkittää kriisejä, joita se väistämättä saa aikaiseksi. Klassinen kultakanta oli yksi näistä järjestelmistä. Sitä *ei* pakotettu tapana rajoittaa inflaatiota. Se palveli tarkoitusperää, jolla kansallisvaltiot saivat rahajärjestelmänsä hallintaansa. ”Vapauden suojavallin”, sijaan se oli ”aikamme yhteiskunnallisen vitsauksen läpimurto – kaikkivoivan valtion”.

Kullan kasaaminen

Ensimmäisen maailmansodan puhkeaminen vuonna 1914 tappoi klassisen kultakannan ennen kuin se olisi itse romahtanut. Sen korvasi vuonna 1925 kansainvälinen järjestely nimeltään kultavaruuskanta, joka kesti vuoteen 1931 saakka. Klassisessa kultakannassa keskuspankit pitivät kaikki varantonsa kultana, liikepankkien pitäessä pääosan varannoistaan keskuspankin seteleinä.

Kultavaluuttakanta vei tämän kasaamisen periaatteen kansainväliselle tasolle – Fedin ja Englannin keskuspankki jäivät todellisiksi keskuspankeiksi ja pitäytyessään kullassa, ne toimivat maailman keskuspankkeina. Muut keskuspankit pitivät suuren osan reserveistään Yhdysvaltain ja Britannian setelivaluutoissa. Kultavaluuttakanta romahti seuraten vuoden 1928 romahdusta, jolloin monet valtiot kääntyivät protektionismiin tai asettivat valuuttakontrolleja. Se kuoli lopulta syyskuussa 1931, kun Englannin keskuspankki pidättäytyi maksuista.

Toisen maailmansodan loppuun saakka maailma kärsi heilahtelevista valuuttakursseista, jolloin Bretton Woods -järjestelmä otettiin käyttöön. Kuten Hülsmann selittää, se oli ”määräyksestä laajennettu kultavaluuttakanta”. Klassisessa järjestelmässä kulta kasattiin jokaiseen keskuspankkiin; kultavaluuttakannassa kasauspisteet supistettiin kahteen – ja Bretton Woodsissa yhteen. Kaikki järjestelyt luotiin edistämään seteleiden ”joustavuutta”, jokainen oli merkittävästi ekspansiivisempi kuin edeltäjänsä.

Bretton Woodsissa osallistujavaltiot sopivat kasaavansa maailman kultavarannot Fediin, jolla oli jo valmiiksi maailman historian suurin kultavaranto. Fed jatkoi seteliensä lunastamista kullassa muille valtioille ja keskuspankeille, jotka puolestaan lunastivat omat setelinsä dollareissa. Osallistujat olivat pääosin Fedin hyväntahtoisuuden varassa, jolla yksin oli mielensä mukaan valta allokoida maailman setelit – dollarit.

”Pidättyvyys ei ollut osa sen toimenkuvaa”, Hülsmann kertoo meille, ”ja järjestelmän todellinen ankkuri – Fed – oli erityisen häikäilemätön inflatoidessaan dollarin tarjontaa”. Romahtaessaan vuonna 1971 Fedin kultavarannot olivat lähes käytetyt. Siten Bretton Woods päätti lähes 100 vuotta, jona kolme ”keskuspankkien kartellia täyttivät läntisen maailman seteleillään hylkäämättä nimellisesti kultakantaa”.

Kansainväliset paperirahajärjestelmät

Yhdysvaltain pidättäytyessä kultamaksuistaan, se muunsi maailman setelit paperirahaksi. Samalla se myös loi vaihtelevien valuuttakurssien kauhun, joka heikensi kansainvälistä työnjakoa ja sai aikaan ”kurjuutta ja kuolemaa” miljoonille.

Silti paperirahastandardeja on ilmaantunut. Kuinka tämä on mahdollista?

Meidän tulee huomioida mitä valtiot haluavat – lisää valtaa ja tuloja – ja tapoja näiden saavuttamiseksi. Helpoin tapa valtioille lisätulojen saantiin verojen ja velan lisäksi on kannustaa ulkomaalaisia tekemään sijoituksia niiden alueille. Mutta tehdäkseen tämän niiden täytyy pystyä tarjoamaan riittäviä taloudellisia vakuuksia. Valtio joka etsii sijoittajia, saattaa esimerkiksi laskea liikkeelle velkakirjoja sen valtion paperirahassa, jonka sijoituksia se etsii. Valtion velkakirjojen liikkeellelasku joko Yhdysvaltain dollareissa tai euroissa on nykyään hyvin laajalle levinnyt toimintamalli.

Alueet joilla on laajimmat pääomamarkkinat ovat niitä, joiden paperiraha valitaan kansainvälisiksi standardeiksi ja 30-vuotta Bretton Woodsin romahduksen jälkeen näitä alueita ovat olleet Eurooppa, Japani ja Yhdysvallat. Siten euro, jeni ja dollari ovat nykyään kolme kaikkein tärkeintä rahastandardia.

Kuten Hülsmann mainitsee, rahastandardien tuottajat tekevät yhteistyötä säilyttääkseen asemansa. Esimerkiksi dollarikriisissä euron tuottajat sitoutuvat tasapainottamaan dollari/euro vaihtokurssin niin, etteivät dollarimaat vaihda standardia. Ja koska paperirahan tuottajat voivat luottaa kilpailijoidensa tukeen, niillä on vahva intressi yhteistoimintaan ja lisätä tuotantoaan.

Onko mitään toivoa?

Meidän tulee pyyhkäistä etuoikeutettu raha syrjään ja antaa markkinoiden toimia. Tämä saattaa vaikuttaa mahdottomalta päämäärältä, mutta historia tarjoaa kuitenkin jonkin verran rohkaisua. Kuten kirjailija toteaa, Kiina käytti paperirahaa 500 vuotta ja kärsi hyperinflaatiosta ja muista rahaongelmista. Kun poliittiset johtajat lopettivat hopea- ja kultakolikoiden torjumisen, rahallinen terveys palasi. Yhdysvaltain historiassa perustuslain laatijat hylkäsivät maan inflatorisen menneisyyden perustuslain ensimmäisessä artiklassa; ja Andrew Jackson lannisti inflatoriset vihollisensa presidenttikautensa aikana.

Ihanteellinen luonnollisen rahan tuotannon järjestys perustuen yleiseen yksityisomaisuuden kunnioittamiseen on mahdollinen nykyään – hänen mukaansa,

”teknisesti hetken varoitusajalla”. Sen ollessa näin lähellä, jäljellä on vain muiden vakuuttaminen siitä, että sen *tulisi* olla olemassa. Tässä tarkoituksessa Hülsmannin kirjaan perehtyvät huomaavat sen rikkaaksi lähteeksi.

Alkuperäinen artikkeli: [The Case for Natural Money](#)